

Kitap İncelemesi: Dr. Jay Lombard'ın 'Tanrı'nın Zihni: Sinirbilim, İnanç ve Ruh Arayışı' Adlı Eserinin İncelemesi

[Book Review: 'The Mind of God: Neuroscience, Faith, and a Search for the Soul' by Jay Lombard]

Beheşti Zehra KUBİLAY

Ankara University

Received: 25.05.2022 / Accepted: 17.06.2022

Book Review

Abstract: The problems in contemporary philosophy of mind are now discussed more in Turkish philosophical literature, especially with newly translated works. These problems are examined not only by philosophers, but also by experts in medical sciences mostly through neuroscientists. This book review explores the recently published book *The Mind of God* by Dr. Jay Lombard, in which the author analyzes the relationship between mind and brain from the perspective of a neurologist and neuroscientist using his professional experience. Throughout the book, the author presents to readers ideas from his own perspective, based on the experiences of some of his patients, on subjects such as mind, consciousness, soul, personality, self, and free will. This book review concludes that *The Mind of God* by Dr. Jay Lombard offers an attention-grabbing perspective on the relationship between philosophy of mind and neuroscience.

Keywords: mind, brain, consciousness, soul, personality, self, free will, God.

Öz: Çağdaş zihin felsefesi problemleri Türkçe felsefi literatürde, özellikle çeviri eserlerle birlikte artık daha yoğun bir şekilde tartışılmaya başlanmıştır. Bu problemler sadece filozoflar tarafından değil, yer yer sinirbilimciler kanalıyla tıp bilimleri uzmanları tarafından da tartışılmaktadır. Bu kitap incelemesi Dr. Jay Lombard'ın yakın zamanda yayımlanan *Tanrı'nın Zihni* adlı eserini ele almaktadır. Yazar bu eserinde bir nörolog ve sinirbilimci perspektifinden mesleki tecrübelerinden de faydalanarak beyin ve zihin ilişkisini irdeliyor. Yazar kitap boyunca zihin, bilinç, ruh, kişilik, benlik, özgür irade gibi konularda, birtakım hastalarının deneyimlerinden yola çıkarak oluşturduğu fikirleri kendi bakış açısından okuyucuya sunuyor. Bu kitap

Author Info: Beheşti Zehra KUBİLAY

Ankara University, Faculty of Divinity, Department of Islamic Philosophy, 06500 Beşevler-Ankara, TURKEY

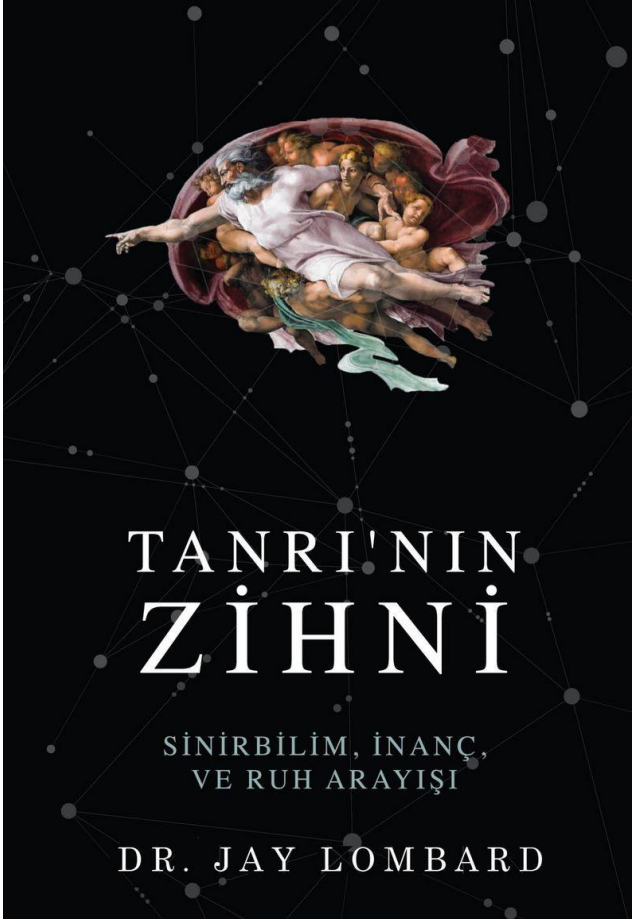
E-mail: behestizehrakubilay@gmail.com

To Cite This Paper: Kubilay, B. Z. (2022). "Kitap İncelemesi: Dr. Jay Lombard'ın 'Tanrı'nın Zihni: Sinirbilim, İnanç ve Ruh Arayışı' Adlı Eserinin İncelemesi." *MetaZihin*, 5(1): 89-92.

incelemesi sözü edilen eserin zihin felsefesi ile sinirbilim iliſkisine dair dikkate değer bir bakıſ açısı sunduğu tespitini yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: zihin, beyin, bilinç, ruh, kiſilik, benlik, özgür irade, Tanrı.

Türkçe felsefe literatüründe zihin felsefesine yönelik kitaplar hem telif eserler bağlamında hem de çeviri eserler bağlamında son zamanlarda önemli derecede ilerleme kaydetmiştir. Ülkemizde nispeten yeni bir alan olması itibariyle genellikle zihin felsefesinin temel konularının irdelendiği eserlerin yanı sıra artık daha spesifik konuların irdelendiği kitaplar da literatüre kazandırılmaya başlandı. Yeſim Öksüzoğlu tarafından çevrilen *Tanrı'nın Zihni: Sinirbilim, İnanç ve Ruh Arayışı* başlıklı eser aſaęıda daha detaylı açıklayacağımız üzere bir dereceye kadar bu spesifik niteliği taşıyor.

Nörolog ve sinirbilimci Dr. Jay Lombard eser boyunca farklı başlıklar altında incelediği konu ve problemleri mesleki deneyimlerinden yola çıkarak değerlendiriyor. Bu yüzden eser akademik bir çalıſma olarak görülebileceği gibi bir tür anı/hatırat kitabı olarak da değerlendirilebilir.

Lombard, eserde sadece mesleki deneyimlerinin pratik sonuçlarını tartıſmıyor, söz konusu kuramsal problemler olduğunda, yazar zihin-beden özdeſlięi fikrini doğrudan yadsıyan bir yaklaşım sergilemekten de çekinmiyor. Lombard'a göre zihin ve beyin birbirlerine indirgenemeyen ve özdeſ olmayan iki varlık türü olarak karſımıza çıkıyor.

Kitap toplamda 8 bölümden oluşuyor. Bu bölümlerin her birinde Lombard konuyla ilgili mesleki deneyimleri ilk elden tanık olarak okuyuculara aktarıyor. Her bir bölüm konuya uygun alıntılarla başlıyor. Örneğin ilk bölüm olan "Tanrı'nın Zihni" bölümü

için Lombard, Stephen Hawking'den şu alıntıyı yapıyor: "Eğer eksiksiz bir teori keşfedersek sadece fizikçiler değil, herkes tarafından anlaşılabilir olmalıdır. O zaman, hepimiz, filozoflar, bilim adamları ve normal insanlar, evrenin ve bizim neden var olduğumuz tartışmasına katılabilecektir. Eğer buna bir cevap bulabilirsek, insan mantığının nihai zaferi olur. Çünkü o zaman Tanrı'nın zihnini anlayabiliriz." Kitap içindeki üst başlıklar ise şu şekilde ilerliyor:

- (1) Tanrı'nın Zihni
- (2) Tanrı Var mı?
- (3) Ruhun Sinirbilimi
- (4) İnanç ve Mantığın Evrimi
- (5) Hayatın Anlamı Nedir?
- (6) Özgür müyüz?
- (7) İyi ve Kötü Gerçekten Var mı?
- (8) Ölümsüzlük: Var Olanın Hatırlanması

Her bir başlık kendi içinde alt başlıklara ayrılıyor. Örneğin "Tanrı Var mı?" başlıklı ikinci bölümde karnı şiştiği için kendisini hamile sanan ve bunu gerçeklik olarak inşa eden bir erkeğin analizi yapılıyor. Yine "Özgür müyüz?" başlığını taşıyan altıncı bölümde "Özgür İradeyi Laboratuvarda Test Etmek" adlı bir alt bölümle karşılaşıyoruz ve bu bölümde yazar, yaptığımız her şeyin önceden tanımlanabilir nedenleri olduğu sonucuna ulaşan Libet deneylerini ele alıyor. "Ruhun Sinirbilimi" başlığını taşıyan üçüncü bölümde ise yazar Lombard, ruh/zihin konusunda filozofların bir açmaza düştüğünü, bu konuda bilim insanlarının beynin iç işleyişinin ötesinde de bizlere bir şeyler söylemesi gerektiği fikrini savunuyor. Ayrıca bu bölümde yazar zihin-beyin özdeşliğini yadsıyan Penfield deneylerinin bulgularını bizimle paylaşıyor. Yedinci bölümde ise yazar, geçmişte yaşadığı cinsel saldırı sonucu çoklu kişilik bozukluğu problemi yaşayan bir kadın üzerinden benlik kavramını inceliyor ve benlik üzerinden iyi ve kötünün kaynağını irdeliyor. Son bölümde ise yazar, Alzheimer hastası Budist bir rahibin deneyimlerinden yola çıkarak benliğin yok oluşuyla benliklerin *Buda* özelinde birleşmesi arasındaki paradoksa değiniyor.

Tanrı'nın Zihni başlıklı bu eser, Lombard'ın eseri kaleme alma amacıyla da belirttiği gibi bir sohbet havasında geçiyor. Nitekim eserin yazılış amacını Lombard şöyle ifade ediyor: "Bu kitabın amacı, beyni daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktır. Bunu yaparak zihni daha iyi anlayabiliriz. (...) Ve bunu yaparak, saf ve katıksız biyolojimizin ötesinde ne olabileceği hakkında derin derin düşünebilir ve sohbet edebiliriz." Bu perspektiften baktığımızda ve kitabın genel kurgusunu dikkate aldığımızda Lombard'ın hedefini gerçekleştirmiş olduğunu söyleyebiliriz. Ancak sözünü ettiğimiz sohbet havası; yer yer

kitabı bir zihin felsefesi eseri olmaktan çıkarıp kimi yerlerde bir hatırat kimi yerlerde de bir günlük formatına bürüdüğünü belirtmemiz gerekir. Dolayısıyla felsefi argümantasyon beklentisi yüksek düzeyde olan okuyucular kitabı okurken bu beklentilerini yer yer askıya almalı, genel olarak felsefeden ve özel olarak zihin felsefesinden uzaklaşıp kendilerini yer yer sinirbilim, din felsefesi ve ahlak felsefesi kesişiminde salt bir sohbet ortamında bulacaklarını göz önünde bulundurmalarıdır. Tüm bunlara rağmen okuyucular, Jay Lombard'ın kaleme aldığı bu eser aracılığıyla zihin felsefesi ile hem doğrudan hem de dolaylı bir şekilde ilişkili olan sinirbilim konularına dair ilginç bilgileri zevkle okuyup analiz edebilir.

5. Kaynakça

Lombard, J. (2022). "Tanrı'nın Zihni: Sinirbilim, İnanç ve Ruh Arayışı." Çev. Yeşim Öksüzoğlu. İstanbul: Epsilon.